

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Верка Любенова Лазарова

доцент по трудово право и обществено осигуряване

член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на тема „Колективен трудов договор (понятие, същност, сключване)“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Трудово право и обществено осигуряване“, професионално направление 3.6 Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки на Радостина Стоилова Иванова, докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Гражданскоправни науки“ при Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград. Научен ръководител на докторантката е проф. д-р Атанас Василев.

Уважаеми членове на научното жури,

I. Докторантката Радостина Стоилова Иванова е родена на 13.09.1967 г. в гр. Бургас. Завършила е право в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1991 г. От 1992 г. до 1994 г. е хоноруван асистент по трудово право и обществено осигуряване в Бургаския свободен университет. От 1994 г. до 1998 г. е асистент по трудово право и обществено осигуряване. От 2002 г. до 2004 г. е заместник областен управител на област Бургас. От 2010 г. е главен асистент по трудово право и обществено осигуряване в Бургаския свободен университет.

Основание за започване на процедурата се съдържа в чл. 4, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 30, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав на Република България (ППЗРАДРБ), чл. 4, ал. 3 от Вътрешните правила за развитието на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ (ВПРАС), а така също и съгласно решение на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ (Протокол № 18/23.04.2014 г.) и заповед №1173/28. 04. 2014 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски за определяне членовете на научното жури.

Документите, представени от докторантката съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ВПРАС в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Преди всичко, трудът е правилно структуриран съобразно поставената тема на изследване. Трудът е в обем от 186 страници. В структурно отношение дисертационния труд се състои от: съдържание, въведение, три глави, заключение и библиография. Ползваната библиография включва заглавия на български, руски и

немски език. Всички те са цитирани в бележките под линия. Използвани са 93 заглавия на кирилица и 13 – на латиница.

По темата на дисертационния труд докторантката има 5 отпечатани статии.

1. Относно достойнствата на дисертационния труд:

Представеният дисертационен труд представлява оригинално научно изследване на правната природа и действие на колективния трудов договор.

В труда е анализирана задълбочено законовата уредба на колективния трудов договор и в исторически план. Приложен е научен подход при разискването на проблемите, които тази уредба предполага за създаването на противоречива съдебна практика. Предложени са нови решения и идеи, които представляват научен принос на автора в теоретичното разбиране за колективното трудово право. Представеното научно изследване има не само теоретично, а и важно практическо значение.

Темата, предмет на дисертационен труд е актуална заради нарастващото значение на уреждането на трудовите и осигурителните отношения на работници и служители посредством колективно преговаряне, което е разисквано от автора. Актуалността на разработваната тема се налага в настоящия момент и заради засилващата се роля на колективното договаряне в България като способ за решаване на колективни трудови спорове и за регулиране на трудовите отношения на работниците и служителите. Тази идея е разработена в труда с внимателен анализ на предпоставките за това засилващо се значение на колективното трудово договаряне и ролята на работодателските и синдикалните организации в него.

Положителна страна на дисертационния труд е, че е приложен задълбочен научен подход при анализиране на разнородната съдебната практика, постановена от уреждането на колективните трудови договори в Кодекса на труда от 1992 година до настоящия момент както и проучването на голям обем правна литература. Предимство на представения дисертационен труд е ползвания точен, внимателно прецизиран, но достъпен юридически език, което придава на разработката модерно звучене. Полемиката с несподеляни схващания е коректна и по възможност-обективна.

В резултат на научното изследване са формулирани научни изводи и препоръки *de lege ferenda*, което предполага положителната характеристика на дисертационния труд.

В глава първа - „Понятие и обща характеристика“, е направен преглед на историческото развитие на правния институт „Колективен трудов договор“. По оригинален начин в труда историческото развитие на колективното преговаряне е обособено в два дяла: на първо място е разгледано възникването на колективното трудово преговаряне в Европа и САЩ и на второ място необходимостта, наложила законовата му уредба и създаването ѝ. В изложението по интересен начин е анализирано трудовото законодателството в областта на колективното договаряне в

неговото развитие в Европа. В исторически аспект е отделено по подходящ начин внимание на възникването на колективното договаряне в Англия при признаването на синдикалните организации за юридически лица. Разгледано е развитието на колективното договаряне като способ за решаване на инцидентно възникнали трудови конфликти до преминаването към трайно създаване на комисиии на работодателите и на синдикалните организации за провеждане на преговори. Направено е съпоставяне на значението на колективното договаряне за решаването на стачни конфликти и засилващата се роля при уреждането им. Предложен е преглед и интересен анализ на законодателството от началото на XX век в САЩ, а до края на 30 години в Европа. Анализирани са създадените в този период законодателни уредби в Швейцария, Австрия, Германия, Франция и Италия, което кандидатът е предложил като необходимо за правилното разбиране на сега действащата правна уредба. Направен е успешен паралел между значението и действието на сключените в началото на XX век колективни трудови договори и ролята им в настоящия момент.

Направена е прецизна и научно обоснована класификация на източниците на уредбата на колективните трудови договори като се прави подробен преглед на международноправната уредба и националната законодателна уредба.

В научното изследване относно легалното определение на колективните трудови договори авторът прилага оригинален подход, определя кръга на отношенията, които подлежат на регулиране с колективни трудови договори и очертава границите на свободата на договаряне на страните в тях. Анализирани са точно многобройни съдебни практики относно разбирането на съдилищата на благоприятността на клаузите на колективния трудов договор. Кандидатът прави важно обобщение на резултатите от проучването на съдебната практика и предлага важни и значими теоретични изводи относно кръга въпроси, възможни за регулиране от колективните трудови договори и ефекта от предвиждането на клаузи противоречащи на императивна законова уредба на трудовите отношения.

Отделено е достатъчно внимание на функцията на колективните трудови договори съобразно европейското законодателство в исторически план и сега действащата правна уредба в някои европейски държави и в България. Преценено е съдържанието на колективния трудов договор и е направен подробен преглед на урежданите права и задължения на страните в него в зависимост от вида му.

Направено е задълбочено изследване на териториалното, времевото и предметно действие на колективните трудови договори, изследвана и коментирана внимателно е създадената съдебна практика, направени са теоретични изводи, които представляват важен принос на докторанта за правната наука.

В Глава втора на дисертационния труд авторът е изследвал съдържанието и същността на колективния трудов договор.

В предмета на нормативната част от съдържанието на колективния трудов договор авторът разглежда трудовите отношения, които възникват по повод отдаване

под наем на работна сила от работник или служител на работодател, отношения, непосредствено свързани с трудовите по смисъла на КТ, както и осигурителните отношения, които се уреждат от допълнителното доброволно обществено осигуряване.

Особено интересен е подходът на автора при изследването на предмета на облигационната част на колективния трудов договор. Тъй като в закона съдържанието на облигационната част не е уредено изрично, авторът посочва и анализира възможността да бъдат уреждани с колективния трудов договор такива отношенията, които възникват по повод професионалната квалификация и преквалификация на работниците и служителите, задължения на работодателя по социално-битовото и културно обслужване на работниците и служителите, както и права и задължения на колективнодоговорните страни - синдикална и работодателска, например да се уговарят задължения за работодателя да създаде или поддържа работни места вследствие на направени инвестиции.

Направено е задълбочено изследване на същността на колективния трудов договор като са разгледани различни разбирания за правната му природа. Авторът обосновава разбирането си за нормативната природа на колективния трудов договор и го приема като допълващ съществуващата нормативна уредба, чийто правилата са задължителни за съда както законовите норми.

В Глава трета от дисертационния труд – „Сключване на колективния трудов договор“, авторът е насочил научното си внимание относно страните и нивата на колективното трудово договаряне. Подробно и задълбочено е анализирана законовата процедура по избор на синдикална организация като страна в колективния трудов договор. Предложени са оригинални теоретични разбирания относно упражняването на правата и задълженията на синдикалните организации при подготовката и предлагането на проект за колективен трудов договор на ниво бранш, отрасъл, община и в предприятие.

Отделено е голямо внимание на отделните видове колективни трудови договори като е безспорен научният принос на докторанта относно разбирането на правомощията на браншови, отраслови и синдикални организации, които са представителни за привличане на работодателски организации на тези нива към колективно трудово преговаряне. Направени са верни и интересни правни изводи относно основанието за привличане на отговорност на представителни работодателски организации на тези нива за неизпълнението на задължението им за встъпване в преговори. Направен е задълбочен и подробен анализ на колективния трудов договор в предприятие с оглед важното му практическо приложение. Анализиран е колективния трудов договор на отраслово и браншово равнище и е мотивирана неговата значимост за уреждането на важни обществени отношения: трудови и осигурителни отношения на голям кръг работници и служители. Разглежда се и колективния трудов договор по общини като се отделя внимание на необходимостта от по-детайлна нормативна уредба, за да може да бъде засилено значението и приложението му на практика

Относно сключването на колективен трудов договор е направено изследване относно преговорите, преддоговорните задължения и отговорност при колективното договаряне, сключването и вписването на колективния трудов договор и относно прекратяването му. Интересно е направеното предложение за законодателна промяна, с която да бъде предписано недопускане на неравно третиране на синдикалните организации помежду им и пред работодателя при воденето на колективните преговори и сключване на колективни трудови договори. Към достойнствата на труда трябва да се отнесе и предложението на автора за законодателна промяна относно определянето на преддоговорната отговорност на работодателската страна при неизпълнението на задълженията ѝ по чл. 52, ал. 1 КТ, чрез изрично нормативно уреждане на размера на дължимото от работодателската страна обезщетение по реда на гл. X, раздел III КТ.

Особено интересен и новаторски е подходът на автора относно прекратяването на колективните трудови договори при промяна на работодателя в хипотезите на чл. 123 и чл. 123а КТ. След анализиране на съдебната практика са направени интересни предложения за промяна в действащото законодателство, относно противоречивите разбирания на прекратяването на различните видове колективни трудови договори поради изтичане на срока им и действието на благоприятната уредба в тях по отношение на непрекратени трудови правоотношения, за които прекратения/ите колективни трудови договори са действали.

2. Основни научни приноси в дисертационния труд:

Научни приноси представляват:

- Сравнителноправният анализ на уредбата на колективните трудови договори, както и представянето на различни теории относно същността на колективния трудов договор;

- Анализът на съдържанието на колективния трудов, включващо нормативна и облигационна част;

- Анализът на колективнодоговорната компетентност на отделния работодател.

- Обоснованата необходимост от автора за уреждане на КТД с отделен работодател, а не в предприятие и направената препоръка *de lege ferenda* за това.

- Предложението на автора за законодателна промяна относно определянето на преддоговорната отговорност на работодателската страна при неизпълнението на задълженията ѝ по чл. 52, ал. 1 КТ, чрез изрично нормативно уреждане на размера на дължимото от работодателската страна обезщетение по реда на гл. X, раздел III КТ.

- Направеното предложение за законодателна промяна, с която да бъде предписано недопускане на неравно третиране на синдикалните организации помежду

им пред работодателя при воденето на колективните преговори и сключване на колективни трудови договори

- Подходът на автора относно прекратяването на колективните трудови договори при промяна на работодателя в хипотезите на чл.123 и чл. 123а КТ и препоръката да бъде нормативно уреден принцип на „благоприятност“

- Предложението на автора нормативно да бъде уреден въпросът относно в коя инспекция по труда да се извърши вписването на браншовите колективни трудови договори и тези по общини.

- Препоръката на автора за законодателно предписване на задължение за представяне на общо заявление от страните по колективния трудов договор за вписване в съответната инспекция по труда.

3. Препоръки към автора за бъдещи научни разработки:

В изложението си да поставя ясен акцент върху собствените си становища при съпоставянето им с чужди такива.

Изложеното ми дава основание да дам положителна оценка на качествата на рецензирания труд на докторанта, и

ПРЕДЛАГАМ

на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Трудово право и обществено осигуряване“, професионално направление 3.6 Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки на Радостина Стоилова Иванова, докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Гражданскоправни науки“ при Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград.

Благоевград

Член на научното жури:

26 май 2014 г.

(доц. д-р Верка Лазарова)